

Брюксел, 10 февруари 2021 г.
REV1 – заменя известието от 18 януари
2021 г.

ИЗВЕСТИЕ ДО ЗАИНТЕРЕСОВАНИТЕ СТРАНИ

ОТТЕГЛЯНЕТО НА ОБЕДИНЕНОТО КРАЛСТВО И ПРАВИЛАТА НА ЕС В ОБЛАСТТА НА ДЪРЖАВНАТА ПОМОЩ

На 1 февруари 2020 г. Обединеното кралство се оттегли от Европейския съюз и стана „трета държава“¹. В Споразумението за оттегляне² е предвиден преходен период до 31 декември 2020 г. В някои случаи в Споразумението за оттегляне се предвиждат също разпоредби за разделяне в края на преходния период.

На всички заинтересовани страни се напомня за правното положение, което ще бъде приложимо след изтичането на преходния период (част А по-долу). В настоящото известие се обясняват също така правилата, приложими за Северна Ирландия след изтичането на преходния период (част Б по-долу).

А. ПРАВНО ПОЛОЖЕНИЕ СЛЕД ИЗТИЧАНЕТО НА ПРЕХОДНИЯ ПЕРИОД

1. ПРОЦЕДУРИ ЗА ДЪРЖАВНА ПОМОЩ

Считано от края на преходния период контролът на ЕС върху държавната помощ ще престане да се прилага за държавна помощ, предоставена от Обединеното кралство, считано от тази дата, освен ако не засяга търговията между Северна Ирландия и Европейския съюз, която е предмет на Протокола за Ирландия/Северна Ирландия³. Следователно Европейската комисия вече няма да има правомощия да разследва и да взема решения относно потенциални мерки за държавна помощ, предоставени от Обединеното кралство след тази дата. От това следва, че заинтересованите страни няма да могат да подават официални жалби до Европейската комисия във връзка с такива мерки.

Що се отнася до държавната помощ, предоставена от Обединеното кралство преди края на преходния период, ще се прилагат следните правила:

¹ Трета държава е държава, която не е членка на Европейския съюз.

² Споразумение за оттеглянето на Обединено кралство Великобритания и Северна Ирландия от Европейския съюз и Европейската общност за атомна енергия (ОВ L 29, 31.1.2020 г., стр. 7) („Споразумението за оттегляне“).

³ За повече подробности относно разпоредбите за държавна помощ от Протокола за Ирландия/Северна Ирландия вж. част Б от настоящото известие.

Съгласно член 92, параграф 1 от Споразумението за оттегляне Европейската комисия ще остане компетентна да продължи всички текущи процедури⁴ във връзка с държавна помощ, предоставена от Обединеното кралство.

Съгласно член 93, параграф 1 от Споразумението за оттегляне Европейската комисия остава също компетентна да образува нови административни производства във връзка с държавна помощ, предоставена от Обединеното кралство, преди края на преходния период, ако тези производства започнат в срок от четири години след края на преходния период.

Съгласно член 95, параграф 1 от Споразумението за оттегляне в тези случаи решенията на Европейската комисия са обвързващи и подлежат на изпълнение по отношение на Обединеното кралство.

Освен това Европейската комисия си запазва правото да предяви иск пред Съда на Европейския съюз за неспазване на тези решения за срок от 4 години след края на преходния период или датата на съответното решение, в зависимост от това коя от двете дати е по-късна⁵. Решенията на Съда по тези въпроси остават задължителни и подлежат на изпълнение по отношение на Обединеното кралство.

В резултат на това заинтересованите страни могат да продължат да информират Европейската комисия — чрез официални жалби или по друг начин — за всяка потенциално неправомерна държавна помощ, предоставена от Обединеното кралство преди края на преходния период. Това включва случаи, при които помощта се изплаща или предоставя по друг начин едва на по-късен етап, при условие че бенефициерът е получил законното право за помощта преди края на преходния период.

2. МАТЕРИАЛНОПРАВНИ РАЗПОРЕДБИ ЗА ДЪРЖАВНА ПОМОЩ

По изключение някои критерии за съвместимост, определени в насоките на Европейската комисия за държавната помощ, се отнасят до сътрудничеството между държавите — членки на ЕС, и/или до определено измерение на ЕС или ЕИП⁶. След края на преходния период Обединеното кралство вече няма да отговаря на тези критерии и държавите членки ще трябва надлежно да вземат предвид това за всяка нова помощ, предоставена съгласно съответните разпоредби.

Що се отнася до въздействието върху предприятията, които се ползват от съществуващи схеми за помощ, налице е незабавен ефект върху някои

⁴ Терминът „текущи процедури“ се отнася до процедури, които са били заведени с вътрешен номер на дело преди края на преходния период (вж. член 92, параграф 3, буква а) от Споразумението за оттегляне).

⁵ Вж. член 87, параграфи 1 и 2 от Споразумението за оттегляне.

⁶ Например в някои инструменти се предвиждат увеличени интензитети на помощта в случай на трансгранично сътрудничество между държавите — членки на ЕС, и/или с договарящите се страни по ЕИП.

заинтересовани страни в морския сектор. В края на преходния период плавателните съдове, регистрирани в Обединеното кралство, вече няма да се считат за кораби, „плаващи под флаг на държава от ЕИП“. Това може да има следните последици за операторите:

Операторите могат да станат недопустими съгласно националните схеми за данък върху тонажа, които изискват от тях да увеличат или поне да поддържат определен дял от своя флот под флаг на държава от ЕИП и/или да отговарят на минималните изисквания за флаг на държава от ЕИП. Това важи също за допустимостта на дружествата за управление на кораби (когато е приложимо)⁷.

Операторите могат да станат недопустими по национални схеми, които предвиждат (частично) освобождаване от несвързаните със заплати разходи за труд при наемането на моряци на плавателни съдове, регистрирани в държава членка. След края на преходния период моряците на плавателните съдове, регистрирани в Обединеното кралство, вече няма да отговарят на критериите за допустимост на тези схеми. Освен това в някои случаи (например моряци, работещи на борда на плавателни съдове, предоставящи редовни пътнически услуги между пристанища на Съюза) гражданите на Обединеното кралство, наети като моряци на плавателни съдове, регистрирани в държава членка, вече няма да отговарят на условията за допустимост⁸.

Поради това на заинтересованите страни в морския сектор се препоръчва да проверят своето положение с оглед на тези промени.

Б. ПРИЛОЖИМИ ПРАВИЛА ЗА ПОМОЩ, ЗАСЯГАЩА ТЪРГОВИЯТА МЕЖДУ СЕВЕРНА ИРЛАНДИЯ И ЕВРОПЕЙСКИЯ СЪЮЗ

След края на преходния период се прилага Протоколът за Ирландия/Северна Ирландия (наричан по-нататък „Протокол за И/СИ“)⁹. За Протокола за И/СИ се изисква периодичното съгласие на Законодателното събрание на Северна Ирландия, като първоначалният период на прилагане е 4 години след края на преходния период¹⁰.

Съгласно Протокола за И/СИ някои разпоредби от правото на ЕС са приложими също така спрямо Обединеното кралство по отношение на Северна Ирландия и в него.

Член 10 от Протокола за И/СИ гласи: *Разпоредбите на правото на Съюза, изброени в приложение 5 към настоящия протокол, се прилагат спрямо*

⁷ Вж. раздел 3.1 от Съобщение на Комисията С (2004) 43 — Насоки на Общността за държавните помощи за морския транспорт (ОВ С 13, 17.1.2004 г., стр. 3) („Насоки за морския транспорт“).

⁸ Вж. раздел 3.2 на Насоките за морския транспорт.

⁹ Член 185 от Споразумението за оттегляне.

¹⁰ Член 18 от Протокола за И/СИ.

*Обединеното кралство, включително по отношение на мерките за подкрепа на производството и търговията със селскостопански продукти в Северна Ирландия, във връзка с мерките, които засягат търговията между Северна Ирландия и Съюза, която е предмет на настоящия протокол*¹¹.

Това означава, че правилата на ЕС за държавната помощ ще продължат да се прилагат за държавите — членки на ЕС, както и за Обединеното кралство по отношение на помощта, която оказва въздействие върху търговията между Северна Ирландия и Европейския съюз, която е предмет на Протокола за И/СИ. В този контекст Протоколът предвижда тези правила да се прилагат за търговията със стоки и за пазара на едро на електроенергия¹². Европейската комисия, както и Съдът на ЕС и Общият съд („съдилищата на Съюза“) ще продължат да бъдат компетентни по отношение на такава помощ¹³.

В този раздел първо ще бъде разгледано приложното поле на член 10 от Протокола за И/СИ и ще бъде пояснено понятието „въздействие върху търговията“ въз основа на принципите, установени от съдилищата на Съюза. В раздел 2 от тази част на известието ще бъдат дадени някои разяснения по отношение на член 5, параграф 6 от Протокола за И/СИ. Представените тук обяснения не претендират за изчерпателност. Тяхната цел е на съдилищата и предоставящите органи на държавите — членки на ЕС, и на Обединеното кралство да бъдат дадени насоки по-специално относно прилагането на понятието „въздействие върху търговията“ между Северна Ирландия и Съюза.

1. ЧЛЕН 10 ОТ ПРОТОКОЛА ЗА И/СИ.

Прилагането на член 10 от Протокола за И/СИ е ограничено до мерки, които засягат търговията между Северна Ирландия и Съюза, която е предмет на Протокола за И/СИ, т.е. търговията със стоки и единния пазар на електроенергия¹⁴.

Това обаче не означава, че трябва да се вземат предвид само мерките за държавна помощ, свързани с производството и/или търговията със стоки (включително селското стопанство и рибарството, вж. по-долу), или мерките, свързани с единния пазар на електроенергия. Напротив, всяка публична подкрепа за всяка икономическа дейност може да попадне в приложното поле на член 10 от Протокола за И/СИ, при условие че е възможно да се установи, че публичната подкрепа може да засегне съответната търговия между Северна Ирландия и Съюза. Например публичната подкрепа за доставчик на услуги — независимо къде се намира — чиито клиенти участват в търговия, предмет на Протокола за И/СИ, може да попадне в приложното поле на член 10 от Протокола за И/СИ.

¹¹ Член 10 от Протокола за И/СИ.

¹² Членове 5—9 от Протокола за И/СИ.

¹³ Вж. член 12, параграф 4 от Протокола за И/СИ.

¹⁴ Вж. членове 5—9 от Протокола за И/СИ.

Освен това член 10 от Протокола за И/СИ обвързва също всички мерки в подкрепа на производството и търговията със селскостопански и рибни продукти в Северна Ирландия с прилагането на правилата на Съюза за държавна помощ, изброени в приложение 5 към Протокола за И/СИ, ако тези мерки засягат съответната търговия между Северна Ирландия и Съюза. Същевременно в член 10, параграф 2 от Протокола за И/СИ се предвижда правото на Съюза да не се прилага за мерките до определено максимално общо годишно равнище на помощ, при условие че определен минимален процент от освободената помощ отговаря на разпоредбите на приложение 2 към Споразумението на СТО за селското стопанство. Посочените максимално ниво и минимален процент бяха определени от Съвместния комитет (Европейския съюз и Обединеното кралство) с Решение № 05/2020 от 17 декември 2020 г.¹⁵ Всички мерки, предприети в подкрепа на производството и търговията със селскостопански и рибни продукти в Северна Ирландия, които не попадат в обхвата на изключението и които оказват въздействие върху съответната търговия между Северна Ирландия и Съюза, попадат в приложното поле на член 10, параграф 1 от Протокола за И/СИ.

За целите на прилагането на член 10 от Протокола за И/СИ понятието „въздействие върху търговията“ в тази разпоредба трябва да се тълкува с оглед на същото понятие в член 107, параграф 1 от Договора за функционирането на Европейския съюз.

На 17 декември 2020 г. ЕС публикува следната едностранна декларация в рамките на Съвместния комитет, създаден по силата на член 164 от Споразумението за оттегляне: *При прилагането на член 107 от ДФЕС към ситуацията, посочени в член 10, параграф 1 от Протокола Европейската комисия ще отдава дължимото внимание на това, че Северна Ирландия е неразделна част от вътрешния пазар на Обединеното кралство. Европейският съюз подчертава, че при всички случаи въздействието върху търговията между Северна Ирландия и Съюза, предмет на този Протокол, не може да бъде само хипотетично, предполагаемо или без действителна и пряка връзка със Северна Ирландия. Трябва да се установи защо мярката може да окаже такова въздействие върху търговията между Северна Ирландия и Съюза въз основа на реалните предвидими последици от нея*¹⁶.

Тази декларация изяснява приложното поле на член 10, параграф 1 от Протокола за И/СИ. Това обаче не засяга тълкуването на понятието „въздействие върху търговията“ от съдилищата на Съюза, което ще бъде обяснено по-долу.

¹⁵ Решение № 5/2020 на Съвместния комитет, създаден със Споразумението за оттеглянето на Обединеното кралство Великобритания и Северна Ирландия от Европейския съюз и Европейската общност за атомна енергия, от 17 декември 2020 г. за определяне на първоначалното максимално общо годишно ниво на освободена помощ и първоначалния минимален процент, посочени в член 10, параграф 2 от Протокола за Ирландия/Северна Ирландия към Споразумението за оттеглянето на Обединеното кралство Великобритания и Северна Ирландия от Европейския съюз и Европейската общност за атомна енергия (ОВ L 443, 30.12.2020 г., стр. 13).

¹⁶ https://ec.europa.eu/info/publications/unilateral-declarations-eu-and-uk-application-unions-state-aid-rules-under-article-10-ie-ni-protocol_en.

В този контекст следва да се отбележи, че изречението, в което се посочва: „[...] не може да бъде само хипотетичен, предполагаем или без действителна и пряка връзка със Северна Ирландия“, както и обяснението, че тази констатация трябва да бъде „основана на реалните и предвидими последици от мярката“, доуточнява предходния израз „въздействието върху търговията между Северна Ирландия и Съюза, което е предмет на настоящия протокол“. Това уточнение е в пълно съответствие със съдебната практика на съдилищата на Съюза (вж. по-долу), според която въздействието върху търговията не може да бъде просто хипотетично или предполагаемо, а трябва да бъде доказано и да обхване съответната търговия, т.е. в случая на член 10, параграф 1 от Протокола за И/СИ — търговията между Северна Ирландия и Съюза.

Следователно декларацията изяснява, но не променя понятието „въздействие върху търговията“, както се тълкува от съдилищата на Съюза.

1.1. Понятието за държавна помощ

Съгласно Известието на Европейската комисия относно понятието за държавна помощ, посочено в член 107, параграф 1 от Договора¹⁷, за да бъде спазен прагът за „въздействие върху търговията“, не е необходимо да се доказва, че помощта оказва действително въздействие върху търговията (...), а само дали помощта би могла да засегне тази търговия. По-специално, съдилищата на Съюза са постановили, че „когато държавната финансова помощ засилва позицията на дадено предприятие в сравнение с други предприятия, които се конкурират във вътрешната за Съюза търговия, последната трябва да се счита за засегната от помощта“¹⁸.

По този начин съдебната практика създава презумпция, че е налице въздействие върху търговията още щом финансовата подкрепа от държавни ресурси укрепва позицията на едно предприятие в сравнение с други предприятия на пазар, който е предмет на търговия¹⁹. Обратно, въздействие върху търговията е налице, когато най-малкото е възможно бенефициерът на помощта да се конкурира с оператори, установени в други държави членки. Съдилищата отбелязват, че *помощта нарушава конкуренцията, доколкото укрепва финансовото положение и възможностите на предприятията получатели по отношение на конкурентите, които не получават помощта. Тъй като това въздействие се разпростира върху търговията в рамките на [Съюза], последната е засегната от помощта*²⁰.

¹⁷ Известие на Комисията относно понятието за държавна помощ, посочено в член 107, параграф 1 от Договора за функционирането на Европейския съюз (Известието за Понятието за държавна помощ), (ОВ С 262, 19.7.2016 г., стр. 1).

¹⁸ Известието за Понятието за държавна помощ, точка 190 (бележките под линия не са възпроизведени).

¹⁹ Дело 730/79 *Philip Morris/Комисията*, ECLI:EU:C:1980:209, точка 11.

²⁰ Дело C-310/99 *Италия/Комисията*, ECLI:EU:C:2002:143; Дело T-291/11 *Portovesme/Комисията*, ECLI:EU:T:2014:896 и дело T-308/11 *Eurallumina/Комисията*, ECLI:EU:T:2014:894.

Помощта може също така да засегне търговията в рамките на Съюза, дори ако предприятието, което получава помощта, изнася почти цялото си производство извън Съюза²¹. Това е така, защото то би предоставило на предприятието, получаващо помощта, конкурентно предимство в сравнение с други предприятия от Съюза. Освен това Съдът е пояснил, че с изключение на случаите, обхванати от правилата *de minimis*, не е необходимо въздействието върху търговията да отговаря на критерий за значимост²². Това означава, че е достатъчно дори много малко или дори само потенциално въздействие върху търговията²³. Въздействието върху търговията обаче не може да бъде просто хипотетично или предполагаемо, а трябва да бъде доказано²⁴. Това изключва например мерки с чисто местно въздействие от приложното поле на правилата за държавна помощ²⁵. Накрая, фактът, че помощта се предоставя на всички оператори в даден икономически сектор, не изключва въздействие върху търговията, тъй като бенефициерите например ще бъдат компенсирани за разходи, които иначе биха понесли.

1.2. Понятието „въздействие върху търговията“ между Северна Ирландия и Съюза

За да може помощ да окаже въздействие върху търговията между Северна Ирландия и Съюза, не е задължително бенефициерът да е установен в държавите — членки на ЕС, или в Северна Ирландия, нито той непременно да участва пряко в търговията между Северна Ирландия и Съюза.

По-скоро може да се установи, че помощ, предоставена на предприятие от държавите членки или Обединеното кралство, засяга търговията между Северна Ирландия и Съюза, ако тя засяга възможностите на предприятията, намиращи се на другия пазар, да участват в такава търговия, или засилва способността на бенефициера да навлезе на пазарите на Съюза или Северна Ирландия, ако желае това²⁶. По-специално помощ, предоставена от Обединеното кралство на предприятия, които не се намират в Северна Ирландия, също може да попадне в приложното поле на член 10 от Протокола за И/СИ, ако може да бъде доказано потенциалното въздействие върху съответната търговия между Северна Ирландия и Съюза. Такъв по-специално може да бъде случаят, ако предприятието извършва дейност в Северна Ирландия или търгува с нея, тъй като помощта може да намали възможностите на конкурентите от Съюза да развият дейност на този пазар.

²¹ Дело C-142/87 *Белгия/Комисията* (“*Tubemeuse*”), ECLI:EU:C:1990:125.

²² Дело T-55/99 *СЕТМ/Комисията*, ECLI:EU:T:2000:223, точка 86; „*Резюме, точка 6*“.

²³ Дело C-518/13 *Eventech*, ECLI:EU:C:2015:9; Дело C-706/17 *Achema и др.*, ECLI:EU:C:2019:407; Дело C-659/17 *Azienda Napoletana Mobilità*, ECLI:EU:C:2019:633; Дело T-578/17 *a&o hostel and hotel Berlin/Комисията*, ECLI:EU:T:2019:437.

²⁴ Дело T-728/17 *Marinvest and Porting/Комисията*, ECLI:EU:T:2019:325, точка 81.

²⁵ Известие за Понятието за държавна помощ, точка 196.

²⁶ Съединени дела C-197/11 и 203/11 *Libert и др.*, ECLI:EU:C:2013:288.

За да се изясни горепосоченото чрез примери, следните мерки вероятно ще бъдат счестени за засягащи търговията между Северна Ирландия и Съюза:

- данъчна схема, предоставяща пряка или косвена полза на предприятие, търгуващо със Северна Ирландия;
- стимули за сектора на финансовите услуги, които биха позволили на производителите или на електроенергийните дружества, занимаващи се с търговия между Северна Ирландия и Съюза, да получат достъп до по-евтини кредити, като по този начин получават предимство спрямо своите търговски партньори;
- помощ за производител в затруднено положение, ако неговите стоки се продават в Северна Ирландия.

2. ЧЛЕН 5, ПАРАГРАФ 6 ОТ ПРОТОКОЛА ЗА И/СИ

В член 5, параграф 6 от Протокола за И/СИ се определят специфични мерки във връзка с Протокола за И/СИ²⁷. Тези мерки, доколкото засягат съответната търговия между Северна Ирландия и Съюза (т.е. търговия със стоки и търговия на едро с енергия), са предмет на разпоредбите на член 10 от Протокола за И/СИ относно държавната помощ.

В резултат на това Обединеното кралство ще може да освобождава от митнически задължения или да възстановява средства на търговците, както е предвидено в член 5, параграф 6 от Протокола за И/СИ, но само в съответствие с правилата на ЕС за държавната помощ. За тази цел Европейската комисия следва да бъде уведомена за възстановяването на суми над 200 000 EUR за период от три години (т.е. над прага *de minimis*), освен ако не се прилага изключение.

Когато оценява съвместимостта на такива мерки за помощ, Европейската комисия ще вземе предвид обстоятелствата в Северна Ирландия, когато това е целесъобразно²⁸.

Уебсайтът на Европейската комисия за правилата на ЕС в областта на държавните помощи (https://ec.europa.eu/competition/state_aid/overview/index_en.html) съдържа обща информация относно законодателството на Съюза в областта на държавните помощи. При необходимост тези страници ще бъдат актуализирани с допълнителна информация.

Европейска комисия
Генерална дирекция „Конкуренция“

²⁷ Обединеното кралство може да възстановява мита върху стоки, въведени в Северна Ирландия; да освобождава (от Обединеното кралство) от митнически задължения за стоки, въведени в Северна Ирландия; да предвиди (от Обединеното кралство) условията, при които се възстановяват митата върху стоки, „за които е доказано, че не са въведени в Съюза“; и да компенсира предприятията с цел те да неутрализират прилагането на тези разпоредби.

²⁸ Член 5, параграф 6 от Протокола за И/СИ.